

Fulls de la Revista

Sumari

Diari d'un desconegut,
de Jean Cocteau (selecció)
Traducció de
Lluís LUCERO COMAS

Girona
MARCEL RIERA

El llast de la memòria
CLARA BARNADA

Apunt del natural
MERCÈ FERRER-RUNDAN

Norman Sánchez,

il·lustrador d'aquests Fulls, va néixer l'any 1985 a Llagostera. Ha estudiat il·lustració a l'Escola Superior de Disseny i d'Art Llotja Avinyó de Barcelona. Durant els estudis va realitzar les seves pràctiques a l'Institut Municipal de Paisatge Urbà de Barcelona. Va col·laborar en la campanya «Barcelona, posa't guapa». Ha participat en projectes de rehabilitació de façanes i ha restaurat les pintures murals de l'antic casino de Llagostera, originals de Benet pintor i creades l'any 1830. Ha dibuixat i dissenyat cartells diversos per anunciar concerts o festes majors.

Diari d'un desconegut, de Jean Cocteau (selecció)

Traducció de Lluís Lucero Comas

Sobre un viatge a Grècia

El viatger va caure mort, colpit per allò pintoresc.

Max Jacob

Cal decidir-se a dir-ho per la simple raresa del fet: Grècia és una idea que hom es forma i que es forma contínuament sota un cel apte per a aquesta mena d'il·lusió fins al punt que hom es pregunta si Grècia existeix, si hom existeix quan hi viatja i si totes les seves illes i aquesta Atenes on vola el pebre dels pebrers no són pas una falla, una presència tan forta i tan morta com les de Pal·las, per exemple, o de Neptú. Hom s'ho pregunta i hom s'enfila com una cabra a través dels ossaments dels reis, perfumats per aquestes terres immortals d'on la tempesta exhala una tisana d'olors tan vives i tan difuntes com aquest auriga que camina sense moure els peus i travessa els segles amb el seu esguard semblant a la canya blanca dels cecs. Una idea construïda, destruïda, immortal i mortal com aquestes terres immortals que s'assequen al sol al voltant de l'ancre on la sibil·la vaticinava i davant la

porta on la seva clientela dels diumenges feia cua. Sí, una idea, una idea fixa, tan fixa que resta dreta sobre els seus peus d'auriga i ens mira amb un ull que no ens mira. I aquest ull d'idea s'obre a tot arreu, a Delfos, coronada pel seu teatre foc, i a Creta, quan vam témer perdre'ns en el laberint obert de Cnossos, on s'amaguen idees de toro roig i d'abelles, com demostren els ruscs dels turons i les cintures dels prínceps i de les princeses, despietadament esclafats contra les muralles i les columnes de sang. I aquesta Santorini que només s'escapa del volcà per una fugida blanca al cim de pics de lava. I aquesta idea, aquesta idea que la mar remuga i es recita fins al punt que repapieja i que hom sacrificaria la seva filla per forçar-la a callar, a no desempallegar-se de la seva insistència en el vaixell que és una idea de vaixell i que voga, més que sobre la mar, sobre aquest riu on els herois no són res més que l'ombra d'ells mateixos. I, en aquesta idea de lloc infernal, aquestes idees d'homes i de dones es casen, copulen, engendren i amb llur descendència enfarfeguen les memòries. Vet aquí una idea, una idea de boig, una d'aquelles idees de què la medicina té cura en els parcs de les clíniques plenes de viatgers que se'ns assemblen. Vet aquí aquesta Grècia inaccessible. Hom hi entra, no se sap per quina esquerra o caverna, a la recerca del ca Cèrber perdut pel seu amo, el qual obliga Hèracles a retrobar-l'hi i a robar taronges i a escombrar a ca l'Àugies i a assecar les terres pantanoses de Lerna, i a fer que tot això es transformi en gos de tres caps, en hidra, en rius que hom desvia, en pomes d'or, i hom hi creu perquè la boca que ho explica no menteix mai i acusa la Història de mentida, i perquè la Història no és pas una idea sinó un seguici d'actes morts que cobreixen els taulons

.....

del teatre. Molt ens calia admetre aquesta idea puix que nosaltres hi érem a dins, idea nosaltres mateixos i confonent-nos amb la idea que ens contenia i esdevenia la nostra substància. I com sortir d'allà sense deixar-hi, talment com Ulisses enganxat al seu seient, una part de la nostra persona? Això semblava impossible, car els vents giraven i s'oposaven a la nostra fugida. Què dic? Una idea de vent semblant a aquells joves fills de Bòrees que ja no suportaven més les històries de cacera d'Hèracles i que el van deixar en una illa on ell cridava el seu jove company amb una veu insuportable per a les nimfes, les quals acabaven d'ofegar-lo i es tapaven les orelles. Una altra idea que va esdevenir la d'Ulisses i que va sorprendre la idea de cant de les sirenes. Grans déus, què fer i com sortir d'aquest cicle? I l'àngel que toca la trompeta no apareixerà i la seva idea de trompeta no anorrearà el nostre somni i no capgirarà l'eix dels pols, tal com va fer el dia dels funerals del rei Acas i va desaparèixer després d'haver-se eixugat la boca? Car l'àngel era una idea destinada a desaparèixer des que una altra idea l'encalçava, i hi havia motius puix que la idea que l'encalçava era la d'un cataclisme que la Bíblia enregistra i que sant Joan va tenir la idea d'empassar-se en forma de llibre a l'illa de Patmos, on no vam pas tenir la idea d'arribar-nos, talment és una idea vana.

Hom no té pas la idea de viatjar per la mar Jònica, i si hom l'ha tinguda, l'única manera de sortir-ne és encara una idea, una idea d'àliga, que va imaginar que Zeus es formava a partir de la seva puixança i que excusa la idea de Xerxes d'assotar el mar, la de Cèsar d'insultar un riu, la dels tracis de llançar sagetes contra el cel. I, trobar refugi en un museu, per quin motiu?, puix que ens hi perdrem entre els arbres del bosc de les víctimes de la gorgona Medusa i puix que les branques trencades d'aquests arbres trobaran la manera d'atreure'ns amb idees de mans mentre passem. Ah! És terrible, i nombrosos turistes no se n'adonen i a causa de llur manca d'idees resisteixen miraculosament la idea que els ofega. Nosaltres ens en vam adonar al teatre de Dionís, on unes idees eròtiques no contaminaven pas les visitants protegides per guies contra qualsevol idea i revestides amb uniformes impermeables. Només el temor de quedar-nos de pedra a causa d'aquesta sèrie en les idees, a causa d'aquest escut perillós de la deessa, ens feia estar en guàrdia, i hi vam estar, i jo encara hi estic, i la idea de Grècia m'obsedeix després d'una llarga nit d'aquest son que massacra l'home i només estalvia les idees.

Sobre un capteniment [antologia]

- Al matí, no afaitar-se les antenes.
- Respectar els moviments. Defugir les escoles.
- No confondre la ciència progressiva i la ciència infusa. L'única que compta.
- Ser un altre per rebre els cops (Leporello).
- Ser un perpetu atemptat contra el pudor. Res a témer. S'exerceix entre els cecs.
- O s'és jutge o acusat. El jutge està assegut. L'acusat, dempeus. Viure dempeus.
- No oblidar que una obra mestra és testimoni d'una depravació de l'esperit. (Ruptura amb la norma). Canviar-la en acte. La societat la condemnaria. És, d'altra banda, allò que acostuma a passar.
- Contradir allò que hom anomena l'avantguarda.
- Anar de pressa lentament.
- Córrer més de pressa que la bellesa.
- Trobar primer. Cercar després.
- Ajudar, fins i tot si això ens compromet.
- Comprometre's. Esborrar les pistes.
- Retirar-se del ball, sense afectació.
- Qui es mostra afectat per un insult s'infecta.
- Entendre que alguns dels nostres enemics són els nostres amics veritables (qüestió de nivell).

- Malfiar-se d'un reflex de mal humor. El mal humor és el pitjor dels ridículs.
- No témer ser ridícul respecte a allò ridícul.
- Ser drap. No barrejar-se amb els tovallons.
- Considerar els errors una sort.
- El fracàs d'un projecte en propulsa un altre.
- Una certa estupidesa és indispensable. Els enciclopedistes són a la base d'aquesta intel·ligència, que és una forma transcendent de l'estupidesa.
- No tancar el cercle. Deixar-lo entreobert. Descartes tanca el cercle. Pascal el deixa entreobert. És la victòria de Rousseau sobre els enciclopedistes que tanquen el cercle, haver deixat el seu entreobert.
- La nostra ploma ha de ser un pèndol de radioestesista, capaç de tornar a engegat un sentit atrofiat, capaç d'ajudar un sentit que gairebé ja no funciona i que és infal·lible. (El veritable jo).
- No defugir-se en els actes.
- Odiar només l'odi.
- Una condemna injusta és el títol suprem de noblesa.
- Desaprovar qualsevol persona que decideixi o que admeti l'extermini d'una raça que no és la seva.
- Entendre que els nostres jutges no saben res del mecanisme del nostre treball i que l'atribueixen als capricis.
- Fer la meitat de la feina. La resta es farà sola.
- Evitar qualsevol imaginació que atribueixi el treball

intern a influències externes d'ordre ocult.

- Contradir-se. Repetir-se. Molt important.
- Allò que importa només pot ser desconegut, car no té cap semblança amb res ja conegut.
- El mur de l'estupidesa és l'obra dels intel·lectuals. En travessar-lo, hom es desintegra. Però cal travessar-lo costi el que costi. Com més simple sigui el vostre aparell, més oportunitats hi haurà de vèncer la resistència d'aquest mur.

Girona

Marcel Riera va néixer a Badalona l'any 1956. Viu des de fa quinze anys a Premià de Dalt, on anima el grup P de Poesia. És llicenciat en filologia romànica. Ha publicat *La ciutat possible* (1999) i *Lluny* (2006). Té a impremta *L'edat del coure*. És funcionari del Parlament de Catalunya, on porta les relacions internacionals. El fet que estigui casat amb una gironina explica alguns d'aquests versos. I que un dia es trobés un senyor recitant un poema de Josep Carner dalt d'una tarima a la plaça Mercaders explica que ara apareguin aquí.

Nocturn de primavera

Vaig sentir el primer gran xoc de la meua vida quan de sobte Girona se'ns presentà amb tota la seva impressionant monumentalitat. Fou com una fuetada.

Josep Pla, *Primera volada*.

Assegut en un banc de fusta de la plaça Josep Pla, miro com la meua filla baixa pel tobogan. S'encenen els llums a les finestres. Quatre piles de llibres enormes i metàl·lics darrere meu, un trist xiprer i una olivera volen ser un monument a l'escriptor. Aquell octubre de l'any set, ensopit pel viatge, no és això el que veu quan entra a Girona: fou Pedret sota la pluja i, allí al davant, la nau de la Catedral sota l'arc net de la tartana i l'agulla de Sant Feliu, de dret al cel. Meravelles massisses que es revelen tot d'una.

Toquen tres quarts de nou al Mercadal. Ressonen les campanes a dins de la plaça tancada, com el trot d'aquella euga sobre l'empedrat moll. El gòtic majestàtic cau massa lluny i el temps no aconsegueix posar les coses al seu lloc. Als gronxadors els nens arronsen les cametes i després les estiren per agafar embranzida. Pla escriu que aquell dia es va sentir clavat, com la perdiu parada per un gos. La primera volada pot ser això: un so de ferradures, una visió sobtada, un trapezi al capvespre, els traços dels records que un dia quedaran.

Bateig a Sant Ferriol

Brillen els camps benèvolts. Sense buscar-la, hi trobo la perfecció: als boscos que pels vessants s'enfilen i al caient d'un groc pàl·lid de les bales de palla. Xiscles de nens mudats que persegueixen globus. Encara no ha arribat l'estiu però el llenguatge diu que sí: parla el fang marcat per les roderes resseques dels tractors, parla amb signes la cua del cavall que pastura, xiuxiuegen els fils de l'electricitat quan rompen la llum obliquament. Cap on les muntanyes s'alzinen, un remolí d'ocells que només planen. Plega la tarda allargassant-se com el cuc sobre l'herba, una perfecció inútil i, per tant, més completa. Els pallassos se'n van amb perruques vermelles dins d'una furgoneta, vorejant els turons cap a la carretera i el món. Ran dels camins les cireres bateguen sota el vel de les xarxes.

..... Marcel Riera

14 d'abril, Divendres Sant, a Girona

*Aquest món és una xarxa de processons
que s'entrecreuen, es barregen, passen.*

Josep Pla

Manaies sense camps de batalla, creients no practicants o ni tan sols creients que miren pels forats retallats de les vestes. Avui fa setanta-cinc anys de la proclamació de la mitificada República. Per això al terrat del Museu oneja la bandera d'aquell règim efímer, sequaç de les tavernes més que de les esglésies, dos indrets que s'assemblen. Només trenca el silenci *Roxanne*, la melodia que s'escapa del bar allà a Ballesteries, una contemporània Maria Magdalena que es plany perquè no hi compten en una processó tan llarga que Jesús Flagel·lat hi desfila tres cops. Soldats romans donen fe de l'Imperi que va deixar més rastre i l'olor de Netol reverbera als escuts de llautó daurat. Sant Galdric i Sant Isidre, Santa Faç i Dolors –confraries obscures– fan la viu-viu malgrat que canviïn els règims i el repic de les llances ens sembli incompatible amb l'antiga bandera.

Carner i el Tarlà

A Narcís-Jordi Aragó, també rapsoda

Seguim el Tarlà fins al final de la Rambla, al carrer Argenteria, on l'enfilem a una corda entre balcó i balcó i –esbravat un pregó que ve a dir que no podem tornar enrere– algú ha fet girar la manovella i el beneitó que un dia va alegrar el veïnat fa el primer capgirell i un altre i un altre, com en la contarella, desmanegat, tot pell i ossets durant la pesta bubònica. Però no hi ha canyes verdes, en feixina, com diu la crònica i, en canvi, alguns joiers encara hi són –ves per on– i fan obres d'ampliació, de tants tarlans com hi arriba a haver de carn i ossos, de tants abats de boigs que vénen i van travessant el riu, i que de llegendes no en saben re.

I passo per una placeta on, sobre una tarima de fusta, un senyor polit va llegint versos del llibre que duu a la mà. És un poema melangiós que rima, la rutina d'un home que enyora el seu país i vibra perquè no hi pot tornar mentre passeja per la ciutat civilitzada que l'acull –ara un canal argentat, ara una llarga avinguda– i es conforma quan els nens l'anomenen *el senyor de cada dia*. Com el llenç d'una absència ara aquesta placeta amb les quatre cadires a tocar del xivarri; com un clap que només albires quan ja hi ets. Desmanegat, amb esquellerincs de joglar i el cap de fusta, vinga fer giravoltes el Tarlà.

Nit de Nadal a Girona (Audeniana)

Érem a la nit de Nadal
i l'Onyar lentament baixava.
Ben junts a l'ombra d'un fanal
el fred i l'enyor s'abraçaven.

Més enllà d'històries antigues,
darrere el vel d'aquesta nit
i de les panses i les figues
s'amagava el cor del neguit.

El campanar sap i no diu
allò que ara és i no serà
i les carpes al fons del riu
guarden el seu secret —en va.

I el corrent murmura els primers
versos de la maledicció.
S'esfumen les bruixes de Llers
amb fumerols i fogueró.

És la dècima prohibida
que ningú no pot recitar.
Desemmascara la mentida
aquella tonada que fa:

«Aquest amor que ara fulgura
de cor en cor i de botiga
en botiga, aquesta malura
que avui infecta el cor i triga

tot un any a tornar; la falsa
promesa de bondat eterna
i la cantarella que exalça
la llum de la fràgil llanterna,

i aquest embafament de molsa
que es torna un engany que fa mal...
Sigui lloat el qui s'espolsa
el fals esperit de Nadal!».

Però els pessebres dormen el son
dels àngels i els bens i els pastors,
i els ponts sobre el riu fan non-non
damunt del corrent escumós.

Ningú no sent l'avís, ningú
no escolta res enllà del Call.
I la nit més freda s'endú
la gent cap a missa del Gall.

Però de sobte el seu cant s'esquerda
i fa tremolar la muralla
i als prats s'engelabreix la userda
mentre el Ter bramula i no calla.

I els manaies agafen vida
i s'estremeixen els xiprers;
entenebreixen la mentida
eixams de mosques a milers.

Fins el Güell, tan quiet, sobreix.
I el Galligants esdevé un llac
i a la paret, pintat amb guix,
un rellotge va fent tic-tac.

Passen els minuts i els segons,
les campanes toquen les dotze.
La foscor va de genollons,
callen els rius i el mal s'esbotza.

I a poc a poc una boirina
s'estén sobre els teulats i els cors,
que posa la pell de gallina
però els fa més tendres, més forts.

Per això després d'aquesta nit
ens queda un pòsit de basarda.
De l'amenaça de l'oblit
un pensament ens en resguarda.

Dormia Girona, dormien
els pessebres i les cançons.
I les mosques també dormien.
Dormia el mal de genollons.

El campanar de Sant Feliu
mirava el de la Catedral.
A sota els ponts i amb un xiu-xiu
tots els rius baixaven, com cal.

Les últimes lletres

El llast de la memòria

CASAS i MATA, Cristina.

La mateixa pedra.

CCG Edicions.

Girona, 2007.

67 pàgines.

El relat de Cristina Casas constitueix una bona mostra de la narrativa experimental a casa nostra, fet que li va valer el premi literari Ciutat d'Olot 2006 d'aquesta modalitat.

La mateixa pedra es compon de diversos relats molt breus, encapçalats pel nom de l'espai on transcorren —amb una toponímia que alterna entre realitat i ficció— i que tenen com a eix vertebrador l'ambivalència del cicle vital. Cal dir que el principi de l'obra submergeix el lector en un temps i un espai indeterminats que constitueixen, tanmateix, el marc de les vivències quotidianes dels personatges que poblen les seves pàgines. A la indeterminació temporal i espacial s'afegeix la de la veu narrativa: ens trobem davant d'un relat fragmentat i pluriperspectivista, on cada veu vol fer sentir la seva experiència, el seu malestar davant d'un món decrepít.

El lector pot sentir-se desorientat en aquest temps remot i ple d'el·lipsis, fins que de manera sobtada irromp en el text una referència que el trasllada al context de la Guerra Civil Espanyola. Es tracta d'un gir inesperat que no deixa de ser sorprenent, encara que vagi precedit d'un

relat llegendari situat en temps de la reconquesta, que funciona d'introducció —a partir d'una reflexió clarivident—: «amb els anys només havien variat els bàndols». L'espiral de violència no fa sinó accentuar la corrupció d'un món condemnat des de bon principi: el despoblament, la ruïna material vinculada a la decrepitud física, l'inexorable pas del temps i la caducitat de l'ésser humà enfront de la natura, constitueixen algunes de les reflexions que es poden extreure a partir dels bocins biogràfics que ofereix el text.

D'altra banda, resulta molt interessant el vessant de creació lèxica que desenvolupa l'autora, així com l'alt grau d'adjectivació present al llarg de tot el relat i la intensitat de les imatges que proposa («als bens se'ls esmicolà la llana, com pa engrunat que donem als coloms», per citar-ne tan sols un exemple). Tot plegat contribueix a aconseguir una desautomatització del llenguatge i a desvetllar d'aquesta manera l'atenció del lector. Malgrat que la modernitat tècnica contrasti amb una temàtica de caràcter més recurrent, forma i fons es complementen magníficament a l'hora de transmetre el missatge. Així ho veiem en l'autèntic leitmotiv del llibre, la casa: correlat de la decrepitud física dels seus habitants i veu de la memòria col·lectiva. La sentència que clou el relat planteja precisament el problema del llegat de la memòria, els intents per defugir-lo i, d'altra banda, la necessitat d'assumir aquesta herència perquè l'home desapareix, però els seus descendents tornaran a topar-se amb la mateixa pedra.

Clara Barnada

